Pagal surastų papuošalų nuolaužas, strėlių antgalius ir žiestą keramiką, puoštą banguotiniu, horizontalių eilių raštu, rečiau reljefiniais rumbeliais, jie datuotini XIII-XIV a.

Taigi piliakalnio "Mindaugo sostas" aikštelė beveik visa jau ištirta, išskyrus nedidelį patį pietinį, smarkiai susiaurėjusį galą. Nuo tos aikštelės dalies tyrinėjimų susilaikyta visų pirma piliakalnio, ypač jojo šlaitų, saugumo sumetimais. Be to, vargu ar jie pasakytų ką nauja, juo labiau, kad pats aikštelės galas ir šlaitai, ypač rytinėje jo pusėje, labai smarkiai iškasinėti dar XIX a.

Regina Volkaitė-Kulikauskienė

KERNAVĖS "PILIES KALNO" TYRINĖJIMAI 1983 M.

1983 m. vasarą jungtinė MAII ir VVU LTSR istorijos katedros ekspedicija tyrė vieną pačių didžiausių Kernavės piliakalnių - "Pilies kalną". Jis įrengtas didžiulėje kalvoje į V nuo 1979-1982 m. tyrinėto piliakalnio "Mindaugo sostas". Piliakalnis iš P ir PR pusės turi stačius iki 30 m aukščio šlaitus. Iš mažiau saugios Š ir ŠV pusės aikštelę juosia iš žemių supiltas apie 3,5 m aukščio pylimas ir už jo esantis didžiulis griovys - 20 m pločio viršuje ir 3 m apačioje. Toje vietoje pylimas su griovio šlaitu siekia iki 6 m aukščio. Dabartiniu metu pylimas smarkiai apardytas, o griovys vietomis užpiltas. Piliakalnio aikštelė netaisyklingos formos 180x100 m dydžio. Ji visą laiką buvo ariama, joje stovėjo gyvenamieji ir ūkiniai pastatai, kurie galutinai buvo nugriauti tik pokario metais. Dar ir dabar matyti buvusių pastatų pamatų vietos, mėtosi plytgaliai. Piliakalnio R dalyje auga senos liepos, susodintos viena eile, matyt, prie buvusio tako, vedusio

iš piliakalnio aikštelės į miestelį.

1983 m. tirti trys plotai, iš viso 146 m^2. Du iš jų (I ir III) buvo iškasti taip, kad gavus pylimo išilginius ir skersinius pjūvius. Plotas I (56,5 m^2) tirtas V, plotas III (42 m^2) - Š piliakalnio dalyje. Plotas II (45,5 m^2) buvo ploto I tąsa jau pačioje aikštelėje.

Pylimo pjūviai parodė, kad jis buvo supiltas grynai iš žemės. Nepastebėta jokių karkaso žymių. Plote I, pylimo gale, galima buvo išskirti du pagrindinius jo statymo etapus, o plote III buvo gana daug jo pataisymo bei paaukštinimo pėdsakų. Nuo aikštelės pusės pylimas smarkiai apgadintas: skersiniame pjūvyje tiek I, tiek III plote matyti nuarimo ir kasimo žymių.

Vertingiausi duomenys yra iš ploto I. Čia pylimo papėdėje buvo rasta kažkokio sudeginto pastato liekanų. Dviem krūvom buvo suvirtę suanglėję rąstai ir lentos, kuriuos atpreparavus ir nuėmus, įžemio molyje pasirodė duobutė. Į šiaurę nuo jos RV kryptimi buvo kita pailga duobė. Jos pakraščiuose irgi rasta suanglėjusių rąstų. Šioje vietoje buvo gana daug geležies gargažės gabalų, organinių liekanų. Sudegusio pastato ir minėtos duobės plote surasta gana daug radinių, susijusių su to meto amatininkyste: įvairaus skersmens ir įvairaus ilgio žalvarinės vielutės, kartais gražiai susuktos į ritinėlį, žalvario žaliavos gabalėlis, skardelės ir apkalėliai, plokštelės, tiglio fragmentai. Čia pat buvo rasta odos atraižėlių, prie kai kurių išlikusios žalvarinės skardelės, kuriomis, matyt, būdavo puošiami odiniai dirbiniai. Ypač įdomūs kauliniai dirbinėliai ir jų ruošiniai: karpytais pakraščiais plokštelės, puoštos akučių raštu, greičiausiai peilio kriaunų ar kitų dirbinių pagražinimo detalės. Visa tai rodo, jog čia gyventa arba įvairių sugebėjimų amatininko, arba dirbta dau-

gelio sričių specialistų. Iš gerai datuotinų radinių šiame plote buvo rastas žalvarinis žiedas pastorinta tordiruota priekine dalimi.

Plotas III radinių buvo labai neturtingas. Be kelių žalvarinių skardelių, geležinio strypo, geležinio peiliuko ir kitų smulkesnių radinių fragmentų, vertas dėmesio 2,7x1,6 cm dydžio žalvarinis pasidabruotas kryželis.

Plote II, aikštelėje, buvo atidengta labai vėlyvo pastato liekanų: keli vertikalūs sutrūniję rąstai ir kelių jau supuvusių rąstų pėdsakai. Šiame pastate rasta šiek tiek radinių: žalia glazūra padengtų dubenėlių šukių, tokios pat spalvos glazūruotų koklių fragmentų, geležinių kaltinių vinių, žalvarinės vielos gabalėlių, žalvarinių plokštelių dalių, galbūt patekusių iš suardyto apatinio kultūrinio sluoksnio.

Neplatūs tyrinėjimai dar neleidžia daryti tikslesnių išvadų. Tačiau jau dabar galime manyti, kad "Pilies kalne" reikėtų ieškoti seniausio Kernavės miestelio centro, kuriame kūrėsi įvairių sričių amatininkai. Seniausi sluoksniai pagal minėtus radinius ir žiestą keramiką datuojami XII-XIV amžiais. Matyt, tuo metu čia būta didžiulio papilio. Suintensyvėjus kryžiuočių puldinėjimams, saugumo sumetimais lengviau prieinamose vietose jis buvęs sustiprintas minėtu pylimu ir grioviu. Taigi šiam piliakalniui pavadinimas "Pilies kalnas" netinka, nes pati pilis buvo jau ištirtame piliakalnyje - "Mindaugo soste".